ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **M. B.**, proti žalovanému: **Parking Plzeň, s. r. o.**, se sídlem Edvarda Beneše 23, Plzeň, o nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 6. 2011, č. j. Na 6/2011 - 14,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení výroku II. shora uvedeného usnesení Krajského soudu v Plzni. Výrokem I. uvedeného usnesení byl navrhovatel osvobozen od soudních poplatků pro řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu ve věci jeho žádosti o vydání parkovací karty „R“ podané u společnosti Parking Plzeň s. r. o. Výrokem II., proti němuž směřuje kasační stížnost, byl zamítnut stěžovatelův návrh na ustanovení zástupce pro shora uvedené řízení. Krajský soud sice připustil, že je stěžovatel nemajetný, ale zároveň upozornil na to, že stěžovatel je studentem závěrečného ročníku právnické fakulty, jeho podání jsou bezvadná a soudu je znám i jako obecný zmocněnec v některých případech, v nichž byla projednávána žaloba na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, takže získal i řadu praktických zkušeností. Zastoupení advokátem tedy není nezbytně nutné k ochraně jeho práv.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“); polemizuje tedy s právním názorem krajského soudu.

Stěžovatel uvádí, že právní úprava, která má být ve věci užita, je poměrně složitá, není ani jisté, zda nejde o věc soukromoprávní povahy, která by nemohla být projednána ve správním soudnictví, nýbrž v soudnictví civilním. Soud také měl dle stěžovatele přihlédnout k jeho zdravotnímu stavu, resp. měl ho vyzvat k tomu, aby zdravotní stav blíže prokázal. Stěžovatel trpí bolestmi zad a léčí se s onemocněním páteře.

Ze všech uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby zdejší soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Nejvyšší správní soud dále uvádí, že nepřehlédl, že stěžovatel není v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem, ačkoliv o jeho ustanovení soud požádal. K tomu však lze uvést, že v nynějším řízení není nutné, s ohledem na jeho specifické okolnosti, aby byl stěžovatel zastoupen ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Jak již totiž Nejvyšší správní soud v minulosti judikoval (viz např. rozsudky ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, nebo ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, oba viz www.nssoud.cz), v určitých typech řízení (např. v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků) by opětovné trvání jak na podmínce uhrazení poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení ve svém důsledku znamenalo jen další řetězení téhož problému, což by popíralo smysl samotného řízení, a zároveň by nesvědčilo ani zásadě hospodárnosti a rychlosti řízení. Směřuje-li kasační stížnost proti usnesení, kterým krajský soud neustanovil žalobci z výše uvedených důvodů zástupce pro řízení před krajským soudem, pak by rozhodování o jeho návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti vedlo pouze k dalšímu „řetězení téhož problému“, ve smyslu citované judikatury. Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud v nyní souzené věci posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

K postupu soudů při rozhodování o ustanovení zástupce se zdejší soud již mnohokrát vyjádřil. Jak uvedl například v rozsudku ze dne 10. 9. 2008, č. j. 9 As 97/2007 - 29, či v rozsudku ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007 - 72 (oba viz www.nssoud.cz), rozhodnutí o ustanovení zástupce je vázáno na splnění kumulativních podmínek uvedených v ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. První podmínka je odvislá od splnění předpokladů pro osvobození účastníka od soudních poplatků (obsažených v § 36 odst. 3 s. ř. s.), což znamená, že účastník řízení doloží soudu nedostatek prostředků a jeho návrh není návrhem „zjevně neúspěšným“. Druhá z kumulativně určených podmínek pak spočívá v tom, zda je zástupce třeba k ochraně práv navrhovatele.

V daném případě přitom nebylo sporné, že stěžovatel nemá dostatek prostředků, což plyne z toho, že byl osvobozen od soudních poplatků. Argumentace krajského soudu mířila pouze k tomu, že v daném případě není ustanovení zástupce nezbytně nutné k ochraně práv stěžovatele.

Co se týče hodnocení nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně práv žalobce (§ 35 odst. 8 s. ř. s.) lze odkázat na bohatou judikaturu Nejvyššího správního soudu, která stanovila několik kritérií pro posouzení této otázky. První kritérium pro určení toho, zda je ustanovení zástupce třeba k ochraně práv navrhovatele, bezpochyby představuje charakter projednávané věci. Rozhodně se však nejedná o kritérium jediné. Například ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 46, publ. pod č. 108/2004 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud uvedl, že *„hmotněprávní charakter projednávané věci (...) nemusí být jediným a zcela určujícím faktorem, z něhož lze usoudit na to, zda je zástupce třeba k ochraně práv. Přinejmenším stejný význam je třeba klást i na osobnostní a faktické poměry účastníka řízení, úroveň povědomí o jeho právech v soudním procesu a vůbec o právních poměrech v České republice.“* Zdůraznil, že důležitou skutečností je také to, zda je účastník řízení českým občanem a vládne českým jazykem.

Dále lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, publ. pod č. 492/2005 Sb. NSS, v němž zdejší soud v obdobném duchu konstatoval: *„Skutečnostmi, které nutně musely být při rozhodování o stěžovatelově návrhu na ustanovení zástupce zjišťovány, jsou jak hmotněprávní charakter projednávané věci, tak osobnostní a faktické poměry stěžovatele včetně úrovně jeho legitimně očekávatelného a předvídatelného povědomí o hmotných i procesních právech, která pro něj z včas podané žaloby vyplývají.“*

Další relevantní kritérium vymezil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, www.nssoud.cz. Zde uvedl: *„Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou, a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.“*

Z výše uvedeného je patrné, že v řízení o správní žalobě není zastoupení advokátem povinné; nemajetnost a absence formálního právního vzdělání na straně žalobce samy o sobě tedy nezakládají důvod pro ustanovení zástupce z řad advokátů. Tomu ostatně odpovídá i praxe, kdy se nemalá část účastníků řízení probíhajících podle soudního řádu správního domáhá svých práv přímo, bez jakéhokoli zastoupení. Tito účastníci často nejenže nemají dokončené právní vzdělání, ale zpravidla nemají vůbec žádné formální vzdělání v oboru právo. Institut ustanovení zástupce není obecně institutem sloužícím k zajištění zastoupení nemajetných účastníků řízení bez právnického vzdělání, nýbrž institutem, jež má být využit až v případě, kdy nemajetný účastník bez ohledu na své vzdělání není způsobilý bránit svá práva před soudem sám. V tomto směru je třeba poukázat na to, že stěžovatel je studentem závěrečného ročníku právnické fakulty (resp. byl jím v roce 2010/2011) a je tak nepochybné, že jistě do značné míry již řadu dovedností a znalostí v oboru práva nabyl. Krajský soud ostatně trefně poukázal na to, že stěžovatel již v řadě případů figuroval jako obecný zmocněnec, přičemž šlo o stejný žalobní typ jako v nyní projednávané věci. Těžko tak dovodit, že tato věc je s ohledem na osobu stěžovatele příliš právně složitá.

Dále zdejší soud poukazuje na to, že stěžovatel zjevně vládne českým jazykem a je evidentní, že se v českém právním řádu orientuje do té míry, že byl schopen podat žalobu, využil svých rozličných procesních možností, reagoval na výzvy soudu, to vše s využitím přiléhavých odkazů na ustanovení relevantních právních předpisů a judikaturu. Nad rámec uvedeného lze uvést, že stejnou zdatnost projevil i při podání kasační stížnosti a při jejím doplnění.

Jak vyplývá z výše uvedeného, krajský soud v napadeném usnesení řádně zvážil veškeré skutečnosti a zákonné podmínky pro ustanovení zástupce a následně dovodil, že stěžovatel je schopen své zájmy v řízení účinně bránit sám. Stejně tak jsou nedůvodné kasační námitky, kterými stěžovatel poukazuje na svůj zdravotní stav a na to, že měl být krajským soudem vyzván k doložení svých zdravotních obtíží. Ani zde krajský soud nikterak nepochybil, neboť dne 17. 5. 2011 upozornil stěžovatele na to, že stran žádosti o osvobození od poplatků a o ustanovení advokáta ho tíží jak břemeno důkazní, tak i břemeno tvrzení. Mj. byl výslovně vyzván i k tomu, aby doložil vše ohledně svého zdravotního stavu. V tomto ohledu ovšem stěžovatel nedoložil nic. Lze navíc uvést, že úvaha krajského soudu ohledně zdravotního stavu stěžovatele měla spíše podpůrný charakter. Klíčové argumenty odůvodnění jeho rozhodnutí spočívaly v poukazu na relativní právní jednoduchost věci a na úroveň podání, která stěžovatel činil u soudu v této konkrétní věci i věcech obdobných. S ohledem na to, že bylo shledáno, že zastoupení v žalobním řízení není nezbytně nutné k ochraně stěžovatelových práv, neposuzoval již zdejší soud druhou podmínku pro ustanovení advokáta, tj. skutečnost, že návrh není zjevně bezúspěšný.

Závěrem je třeba poukázat, že ve vztahu k dotyčnému stěžovateli zdejší soud o obdobných kasačních stížnostech již rozhodoval, přičemž závěry v těchto rozhodnutích učiněné jsou shodné jako v nyní projednávané věci – viz rozsudek ze dne 29. 6. 2011, č. j. 1 As 51/2011 - 135, resp. rozsudek ze dne 27. 1. 2010, č. j. 1 As 99/2009 - 87, oba www.nssoud.cz.

V daném případě tedy nebyly naplněny namítané kasační důvody a zdejší soud neshledal ani důvody, pro které by měl rozhodnutí zrušit pro pochybení, k nimž by měl přihlížet mimo uplatněné námitky podle § 109 odst. 3 s. ř. s. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. prosince 2011

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu